

Pfv.II.21.385/2013/3.

A Kúria a dr. Bácsó Éva Amarilla ügyvéd által képviselt felperesnek a dr. Szatmári István pártfogó ügyvéd által képviselt alperes ellen örökbefogadás felbontása iránt a Hajdúböszörményi Járásbíróságon 6.P.20.089/2012. számon megindított és a Debreceni Törvényszék 1.Pf.20.552/2013/3. számú ítéletével befejezett perében az említett számú jogerős határozat ellen az alperes részéről 40. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán az alulírott napon - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

i t é l e t e t :

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Az alperest képviselő pártfogó ügyvéd díját az alperes viseli.

Ez ellen az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

Az alperes 1987. október 10. és 2002. szeptember 27-e között házassági életközösségben élt O. A.-val. Kapcsolatukból gyermek nem származott, ezért az alperes kezdeményezésére a 2001. december 10-i jogerős határozattal a házaspár örökbe fogadta jelen per akkor még csak 10 hónapos felperesét.

Az alperes és O. A. házasságát a bíróság felbontotta. A 2007. november 27-én született Zs. utónevű gyermek jelen per alperesénél került elhelyezésre, az apa tartásdíj fizetését vállalta 2002. szeptember 1-től kezdődően. Szabályozták az apa és a gyermek közötti kapcsolattartást is, valamint a közös lakás további használatát. A bíróság a szülők fenti egyezségét a 2002. szeptember 27-én jogerős végzésével jóváhagyta. O. A. huzamos ideig nem élt a kapcsolattartási jogával.

Időközben a hatóságokhoz több bejelentés is érkezett arra vonatkozóan, hogy az alperes nem megfelelően neveli és gondozza a gyermeket, őt bántalmazza is. Ennek következtében a családgondozó felkereste az anyát és a gyermeket, akinek arcán elszíneződést észlelt, amit az alperes azzal magyarázott, hogy a gyermek leesett az ágyról. Később az óvoda is jelezte a gyermekjóléti szolgálatnak, hogy a kislány egy hetet hiányzott az óvodából, majd amikor ismét

elkezdett járni, az óvodában látták rajta a sérülések nyomát. A gyermek elmondta az óvónőknek, hogy az édesanyja bántotta, a falba verte a fejét, amitől elesett és megütötte magát az asztalban. 2006 novemberében a Rendőrkapitányságról is érkezett jelzés, miszerint a gyermek mellé felfogadott gyermeknevelő feljelentést tett az anya ellen. Megfigyelte ugyanis, hogy az alperes jelenlétében a gyermek feszült, láthatóan fél az anyjától. A kislány elmondta a bébiszippernek, hogy az alperes többször bántotta, olyan eset is előfordult, amikor a fejét az anya a szekrénybe verte, majd miután a gyermek földre esett és a hideg kövön feküdt, többször belerúgott. A gyermeknevelő jelen volt olyan esetről is, amikor az anya szidalmazta, trágár szavakkal illette a gyermeket.

A fenti körülmények miatt 2006. december 7-én kk. O. Zs.-t a gyámhatóság ideiglenes hatállyal nevelő szülőnél helyezte el, majd a gyermeket átmeneti nevelésbe vette és gondozási helyeként a nevelőszülői háztartást határozta meg.

A nevelőszülőknél mindkét szülő látogatta a gyermeket, tehát az apa is, akinek lakáshelyzete időközben rendeződött, ezért a gyámhatóság 2009. szeptember 24-én jogerős határozatával kk. O. Zs. átmeneti nevelését megszüntette és megállapította, hogy O. A. apa szülői felügyeleti joga 2009. szeptember 1-vel feléledt.

Ezt megelőzően már megindult az alperessel szembeni büntetőeljárás, kiskorú veszélyeztetése miatt. Az eljárás során pszichológus szakértő vizsgálta a gyermeket. B. I. szakértői véleményében rögzítette, hogy a kislány élményszerűen számolt be az anyjától elszenvedett testi bántalmazásokról, arról, hogy miként cibálta az anyja, tépte ki a haját, rugdosta, szorította a nyakát. A szakértő 2007. május 2-án kelt kiegészítő véleményében rögzítette, miszerint O. Zs. retardált értelmi és pszichés fejlődésű gyermek. Az agresszív és elhanyagoló szülői magatartás következtében értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését érintően súlyos mértékben veszélyeztetettnek tekintendő.

A Debreceni Városi Bíróság 35.B.2052/2007/40. számú, a másodfokú bíróság határozata folytán 2009. december 3-án jogerős ítéletével az alperest bűnösnek mondta ki kiskorú veszélyeztetésének büntetében, könnyű testi sértés büntetében, melyet folytatólagosan követett el és testi sértés büntetésének kísérletében, amelyekért halmazati büntetésül egy év börtönre ítélte, melynek végrehajtását két évi próbaidőre felfüggesztette.

A Hajdúböszörményi Gyámhivatala keresete alapján a bíróság 2010. június 1-én jogerős ítéletével a gyermeket O. A. apánál helyezte el, az alperest havi 10.000 forint tartásdíj fizetésére kötelezte és az alperes szülői felügyeleti jogát megszüntette.

A bíróság a büntető ítéletben megállapította, hogy az alperes éveken át veszélyeztette, bántalmazta, félelemben és rettegésben tartotta kk. O. Zs.-t. Erre is figyelemmel a gyermekelhelyezésre vonatkozó polgári perben a bíróság indokoltnak tartotta, hogy jelen per alperese teljesen el legyen zárva a szülői felügyeleti jog gyakorlásától is.

A gyermek 2009. augusztus 31-e óta él az apjánál, aki igyekszik a kiskorú felperest a tanárok útmutatásának megfelelően segíteni, hiányosságait pótolni. A gyermek a jelenlegi környezetében, az apa nevelése alatt jelentősen fejlődött, ami részben annak is köszönhető, hogy O. A. rendszeresen vitte pszichológushoz a kislányt.

Az alperes 2010-ben a gyermektartásdíj 5.000 forintra történő leszállítását kérte a bíróságtól, ezt azonban a bíróság - mint alaptalant - elutasította.

A felperes jelen perben keresetében kérte az örökbefogadás felbontását.

Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperesnek az alperes általi örökbefogadását, melyet a Derecskei Városi Gyámhivatal 2001. december 12. napján kelt és ugyanekkor jogerőre emelkedett 50.363-3/2006. számú határozatával engedélyezett felbontotta.

Az ügyre is irányadó jogszabályok között hivatkozott Magyarország Alaptörvényének XVI. cikke (1) bekezdésében foglaltakra, mely szerint minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéshez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.

A Csjt. 57. §-ának (1) bekezdése értelmében pedig az örökbefogadást a bíróság felbontja, ha akár az örökbefogadó, akár az örökbefogadott olyan magatartást tanúsított, amely miatt az örökbefogadás fenntartása a másik félre elviselhetetlenné vált, vagy ha az örökbefogadás célját és társadalmi rendeltetését nem tölti be.

Az elsőfokú bíróság a perben pszichológus szakértőt rendelt ki. Ugyanaz a szakértő, B. I. adott véleményt, aki már a büntetőeljárás során is vizsgálta a perbeli gyermeket.

A szakértői vélemény szerint a felperes nem bocsátotta meg anyjának a bántalmazásokkal okozott lelki és testi sérelmeket, ugyanakkor a kiskorú felperes érzelmiileg nem mondott le az anyjáról, védelmet biztosító közegben nyitott a kapcsolatteremtésre. Az anya érzelmiileg kötődik a gyermekhez, bizonyítani szeretné, hogy jó

anyagként szerepe lehet kislánya életében. Bár a gyermek szóban úgy nyilatkozott, hogy nem szeretne az alperessel kapcsolatot tartani, viselkedése és a tesztadatok azonban arra utaltak, hogy képes lenne megfelelő kapcsolat kialakítására vele. Kiegészítő véleményében pedig a szakértő ismételten hangsúlyozta, hogy a gyermek vágyik az alperessel való együttlétre, ugyanakkor negatív érzése is van irányában, haragszik rá. Ha a kislány hosszú távon átélhetné a jó anyai bánásmódot, akkor az érzelmi sérülések feldolgozását elősegítő korrekciós élményekhez juthatna. Az anya személyének hiánya viszont a kapcsolatban elszenvedett érzelmi sérülések manifesztálódását erősíti. Az alperesi anya személyisége a büntetőeljárás óta eltelt időszakban pozitív irányú változást mutatott, motivált és alkalmas a kiskorú felperessel harmonikus kapcsolat kialakítására.

A szakértői véleménnyel kapcsolatban az elsőfokú bíróság nem vitatta, hogy a kiskorú felperesnek szüksége lenne egy jó anya folyamatos jelenlétére, álláspontja szerint ugyanakkor az alperes ezt sem korábban, sem a jövőben nem fogja biztosítani. A gyermek az alperesnek nem tud megbocsátani, nem felejtí el a vele szemben kicsi korától tanúsított agresszív, tettelegesen magatartást.

Az elsőfokú bíróság személyesen meghallgatta a kiskorú felperest, aki elmondta, hogy haragszik az anyjára, vele kapcsolatos jó emléke nincs, nem kíván vele találkozni. Amikor pedig a gyermek távozott a bíróságról, az alperesre rá sem nézett.

A bizonyítékok összességét értékelve az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a peres felek közötti szülő-gyermek kapcsolat már nem alakítható ki. Az alperes a kiskorú felperes életében olyan erkölcsileg és jogilag súlyosan felróható magatartást követett el, amelyre figyelemmel az örökbefogadás fenntartása a kiskorú felperesre, mint örökbefogadottra elviselhetetlen, figyelemmel a büntetőeljárás és a szülői felügyelet megszüntetésével kapcsolatos per iratanyagában foglaltakra is.

A másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A másodfokú bíróság ítéletének indokolásában kitért arra, hogy jelen esetben nem az örökbefogadó és az örökbefogadott közötti átmeneti zavarról van szó, hanem erkölcsileg és jogilag súlyosan felróható alperesi magatartásról, amely maga után kell, hogy vonja az örökbefogadás felbontását.

A büntetőeljárás iratanyagából megállapítható, hogy az alperes a fegyelmezéshez szükségesnek mondható mértéket kirívóan meghaladó módon, rendszeresen bántalmazta az akkor 5. és 6. életévében lévő

kiskorú felperest, durván, kíméletlenül és kegyetlenül bánt vele, nem gondoskodott megfelelően a táplálásáról, a javasolt gyógypedagógiai foglalkozásra és szenzoros tornára nem vitte el. A büntető ítélet szerint mindezzel a gyermek az értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését illetően súlyos mértékben veszélyeztetett volt.

A kiskorú felperes az elsőfokú eljárás során úgy nyilatkozott, hogy haragszik az alperesre, mert kiskorában őt sokat ütlegelte és éhezettette, nem tud rá jót mondani. Azt szeretné, ha a jövőben nem találkozna, mert annyira rossz anya volt; fél az alperestől.

A bizonyítékokból egyértelműen megállapítható, hogy az örökbefogadás fenntartása a kiskorú felperes számára elviselhetetlenné vált. Ennek a helyzetnek a felismerése miatt vált szükségessé a gyámhatóság intézkedése és az alperessel szemben a büntetőeljárás lefolytatása, majd az alperes szülői felügyeleti jogának jogerős megszüntetése. Ennek következtében az örökbefogadás a célját és társadalmi rendeltetését nem képes betölteni.

Ítéletének indokolásában a másodfokú bíróság hangsúlyozta, hogy a perbeli jogvita elbírálásánál nem annak van döntő jelentősége, hogy az alperes megbánta a történeteket és a jövőben jó anya kíván lenni, hanem az alperes korábbi, a kiskorú felperessel szemben hosszabb időn át tanúsított magatartásának, amely nemcsak jogilag, de erkölcsileg is súlyosan elítélendő.

Kétségtelen, hogy a pszichológus szakértő fenntarthatónak látta az örökbefogadást, annak eldöntése azonban, hogy az örökbefogadást fel kell-e bontani, nem pszichológus szakértői szakkérdés.

A kifejtettekre tekintettel a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A jogerős ítélet ellen az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, melyben annak hatályon kívül helyezését és a jogszabályoknak megfelelő új határozat hozatalát kérte, mivel álláspontja szerint a jogerős ítélet jogszabálysértő.

A felülvizsgálati kérelem kiemeli, hogy az elsőfokú bíróság a 2012. április 3-án megtartott tárgyaláson tájékoztatta a peres feleket a bizonyítási teherről. Ennek keretében megállapította, hogy a felperest terheli annak bizonyítása, hogy az alperes vele szemben olyan magatartást tanúsított, amely miatt az örökbefogadás fenntartása számára elviselhetetlenné vált, mely bizonyítási kötelezettségének igazságügyi pszichológus szakértő perbe történő bevonásának kezdeményezésével tehet eleget.

Ennek nyomán került sor a pszichológus szakértő kirendelésére, dr. B. I. pszichológus szakértő pedig 2012. július 3-án készült

szakértői véleményében - többek között - rögzítette, miszerint a gyermek ma már kevésbé fél az alperestől, inkább haragszik rá. A kislánynak anyjával kapcsolatban a pszicho-traumatikus élményeken kívül pozitív élményei is vannak. A bántalmazások miatt haragszik rá, bírálja, ugyanakkor vágyik a vele való együttlétre, kellemes élményekre. A kislány valódi vágya és érzelmi szükséglete, hogy anyja jó szülőként jelen legyen életében.

A 2012. szeptember 25-én kelt kiegészítő szakvéleményében a szakértő azt is leszögezte, hogy a kislány számára teljesebb életet, érzelmi és fejlődési háttérrel jelentene az örökbefogadó anyjával való családi kapcsolat helyreállítása. A kislány és anyja érzelmileg igénylik egymást, kapcsolatuk újraépíthető. A gyermek pszichológiai érdeke az örökbefogadás fenntartása, figyelemmel arra is, hogy az alperesi anya személyiségében a korábbiakhoz képest pozitív irányú változás következett be.

Erdeiné H. M. tanú a kk. felperes hivatásos gyámja volt 2009. február 1. és 2009 augusztusa között. Jelen volt a felügyelt kapcsolattartások során. Ilyenkor a felperes és az alperes sokat voltak testi kontaktusban, beszélgettek, nem volt tehát semmi probléma, később a gyermek nem jelzett kellemetlen élményt.

K. Zs. J.-né és K. M. T. tanúk pedig előadták, hogy az alperes a korábbiakban gyakran vigyázott gyermekeikre, akik soha sem panaszkodtak, nem mondtak rosszat az alperesről.

A fentiekre tekintettel a felülvizsgálati kérelem szerint a felperes a bíróság által rá kiosztott bizonyítási kötelezettségének nem tudott eleget tenni, az igazságügyi pszichológus szakértői vélemény nem igazolta, hogy az örökbefogadás fenntartása a felperesre elviselhetetlenné vált. Ugyanakkor a szakértői vélemény és a tanúvallomások azt támasztják alá, hogy az örökbefogadás fenntartása a kiskorú érdekében továbbra is indokolt. A tanúvallomásokkal azonban az eljáró bíróságok nem foglalkoztak, azokat nem értékelték.

A gyermek elsőfokú bíróság által történt meghallgatásával kapcsolatban pedig az az alperes véleménye, hogy a kislány három éve O. A.-nál van, aki az alperes ellen neveli a gyermeket.

A kifejtettekre tekintettel a felülvizsgálati kérelem szerint nem nyert bizonyítást, hogy az örökbefogadás fenntartása a felperes számára elviselhetetlenné vált volna, az ezzel ellentétes jogerős ítélet sérti a Csjt. 57. §-ának (1) bekezdését, a Pp. 3. §-ának (3)-(5) bekezdését, a 164. § (1) bekezdését és a 166. § (1) bekezdését.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelmet nem nyújtott be.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A Csjt. 46. §-a értelmében az örökbefogadás célja elsősorban az olyan kiskorúak családi nevelésének biztosítása, akinek szülei nem élnek, vagy akiket szülei megfelelően nevelni nem képesek.

A kiskorú felperes 6 éves koráig kétszer tapasztalta meg azt az élethelyzetet, hogy először a vér szerinti szüleitől kellett elválnia, majd az örökbefogadó édesanyja, az alperes bizonyult alkalmatlannak a gondozására, nevelésére, ezért vált ismételtén szükségessé a kiemelése az addigi családi környezetéből. Az örökbefogadással családba kerülő gyermekek eleve érzékenyebbek, sérülékenyebbek, mint akik születésük óta meleg, szerető családi körben nevelkednek, így érthető, hogy az a trauma, amit a felperes az alperes kegyetlenséget kimerítő, több éves testi, lelki bántalmazása következtében megélt, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését súlyos mértékben veszélyeztette, jelentős mértékben hozzájárult ahhoz, hogy a büntetőeljárás időszakában a pszichológus retardált értelmi és pszichés fejlődést tapasztalt nála és az eljárás iratanyagából megállapíthatóan a gyermek még évekkal a vele szemben elkövetett bűncselekményt követően is - ha nem is félelemmel - haraggal gondol vissza az alperessel töltött időszakra.

Az alperes bűncselekményt megvalósító magatartása okkal vezetett elítéléséhez, illetve szülői felügyeleti jogának megszüntetéséhez, amire egyébként csak kivételesen, legsúlyosabb szankcióként kerülhet sor, amennyiben igazolást nyer, hogy a szülő felróható magatartásával gyermeke javát, különösen testi jólétét, értelmi vagy erkölcsi fejlődését súlyosan sérti vagy veszélyezteti.

Az alperesi magatartás értelemszerűen a gyermek alperesi családból történő kiemelését vonta maga után. Zsuzsanna először nevelőszülőknél, közel három éve pedig az örökbe fogadó édesapjánál nevelkedik, zavartalanul.

Nem vitatva, hogy az alperes időközben megbánta a gyermekével szemben tanúsított elfogadhatatlan magatartását és szeretné azt jóvátenni, azonban helyesen mutatott rá az első-, illetve a másodfokú bíróság arra, hogy jelen eljárásnak nem az volt a tárgya, hogy az alperes megváltozott-e, ezért célszerű esélyt biztosítani számára, hogy bizonyíthassa: a jövőben jó anyja lenne a felperesnek, hanem az, hogy az örökbefogadó olyan magatartást tanúsított-e, amely miatt az örökbefogadás fenntartása a másik félre elviselhetetlenné vált.

Ez a büntetőeljárás, illetve a polgári per során, melynek keretében az alperes szülői felügyeleti jogának megszüntetésére is sor

került, bizonyítást nyert, különös tekintettel a 12. életévét már betöltött gyermeknek a jelen eljárás során tett személyes előadására is.

A perben kirendelt pszichológus szakértő kifejtette, hogy a kiskorú felperes anyja hiányban szenved, és amennyiben a bíróság az örökbefogadást fenntartja, hosszú távon az alperes részéről átélhetné a jó anyai bánásmódot.

A fentiekkel összefüggésben azonban helyesen fejtették ki az eljárt bíróságok, hogy bár a kiskorú felperesnek kétségtelenül szüksége lenne egy jó anyja folyamatos jelenlétére, törődésére, azonban semmiféle garancia sincs arra vonatkozóan, hogy ezt a szerepet az alperes a jövőre nézve valóban képes lenne megvalósítani. Az érzékeny, többszörösen sérült kislányt felelőtlenség lenne olyan körülményeknek kitenni, melyek esetlegesen újabb sérülést, csalódást jelentenének számára.

Az a körülmény, hogy az alperes a meghallgatott tanúk vallomása szerint alkalmasszerűen megfelelően vigyázott mások gyermekeire, nem jelent biztosítékot arra, hogy a felpereshez – aki lassan kamaszkorba lép – megfelelő empátiával, türelemmel közeledne. Kétségtelen, hogy évekkel ezelőtt, még a büntetőeljárás során tette a gyermek óvónője azt a tanúvallomást, miszerint az alperes az óvodában ölelgette és csókolgatta a gyermeket, majd onnan kilépve azonnal durván bánt vele. Ez azt támasztotta alá, hogy az alperes igyekezett „kifelé” jó benyomást kelteni és amikor a gyermekkel kettesben maradt, ezt a magára kényszerített viselkedést bizonyíthatóan felváltotta az agresszív és egyben elhanyagoló bánásmód. Ennek „megtapasztalása” alól a gyermek számára az jelenthet csak garanciát, ha az örökbefogadási kötelék is megszűnik a kiskorú felperes, valamint az alperes között. Ez a gyermek életében alapvető változást nem jelent, tekintettel arra, hogy az utóbbi években nem állt fenn értékelhető anya-gyermek kapcsolata az alperessel.

Helyesen mutatott rá ugyanakkor az alperes a felülvizsgálati kérelmében arra, miszerint az elsőfokú bíróság eljárásjogi szabályt sértett, amikor a Pp. 3. §-ának (3)-(5) bekezdésében és a Pp. 164. § (1) bekezdésében foglaltakról történő tájékoztatás keretében azt közölte a felperessel, hogy annak bizonyítása, miszerint az alperes olyan magatartást tanúsított, amely miatt az örökbefogadás fenntartása számára elviselhetetlenné vált, igazságügyi pszichológus szakértő perbe vonásával érhető el.

Az igazságügyi pszichológus szakértő véleménye fontos a peres felek személyiségjegyeinek, kapcsolatrendszerének elemzése szempontjából, azonban csak egy, a bizonyítékok közül, a bíróságnak pedig a rendelkezésre álló bizonyítékok összességének mérlegelésével

kellett döntenie az örökbefogadás felbontásáról. Végülis ennek megfelelően járt el az elsőfokú bíróság, amikor a szakértői véleményen túlmenően értékelte a felek személyes előadását, a korábbi büntető per és szülői felügyelet megszüntetésére vonatkozó eljárás iratanyagát és az így megállapított tényállás alapján jutott arra a következtetésre, hogy jelen esetben az örökbefogadás felbontásának törvényi feltételei fennállnak, ez a kiskorú gyermek érdekében áll. Ennek következtében az ügy érdemére kiható eljárásjogi szabálysértés nem történt.

A kifejtettekre tekintettel a Kúria megállapította, hogy a jogerős ítélet nem jogszabálysértő, ezért azt a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Az alperes felülvizsgálati kérelme nem volt eredményes, ezért a Kúria a Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 87. § (2) bekezdése szerint úgy rendelkezett, hogy a pártfogó ügyvédjének díja az alperest terheli.

Budapest, 2014. június 24.

dr. Kőrös András s.k. a tanács elnöke, dr. Makai Katalin s.k.
előadó bíró, dr. Kozák Henriett s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:

tisztviselő